

Sjuksköterskans profession – grunden för din legitimation

Svensk sjuksköterskeförening 2016

TORKEL ENKVIST/FOTOGRUPPEN SÖDERSJUKHUSET

Miljömärkt trycksak, 3041 0001

Produktionsfakta

Skriften *Sjuksköterskans profession – grunden för din legitimation* är utgiven av Svensk sjuksköterskeförening.

Den är gratis och kan beställas från info@swenurse.se eller laddas ned från www.swenurse.se.

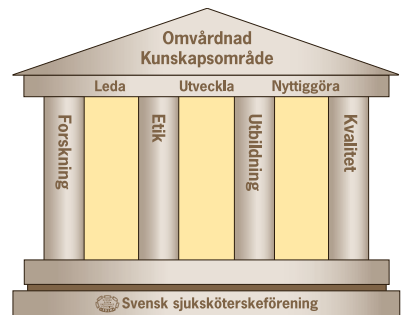
Citera gärna det som står i skriften, men ange källan.

Formgivning: Losita Design AB, www.lositadesign.se

Foto framsida: Rainer Tihvan/Fotogruppen Södersjukhuset

Text: Sara Bergqvist Månsson och Svensk sjuksköterskeförening

Tryck: Åtta 45, 2016, ISBN 978-91-85060-04-7

ETT ANSVARSFULLT YRKE

Sjuksköterskor har hög trovärdighet hos allmänheten. Det är många som litar på sjuksköterskans förmåga att ge vård och omvårdnad efter bästa tillgängliga kunskap, på ett värdigt sätt och utifrån varje enskild patients behov.

Socialstyrelsen bedömer sjuksköterskans lämplighet för yrket och utfärdar yrkeslegitimation. Det innebär att varje sjuksköterska själv ansvarar för att upprätthålla professionens nivå när det gäller yrkeskunnande och kompetens.

Det här är en skrift som ringar in vad professionen som legitimerad sjuksköterska innebär: vad professionen betyder för den enskilda sjuksköterskan, patienter och närstående och även för omvårdnadens kvalitet.

Här kan du också läsa om Svensk sjuksköterskeförenings uppgift som professionsförening för legitimerade sjuksköterskor och sjuksköterskestudenter.

EN EGEN PROFESSION

Sjuksköterskor är en av få yrkesgrupper som tillhör en profession. Det innebär bland annat att samhället har gett dig och dina kollegor ett stort förtroende genom att endast legitimerade sjuksköterskor får utöva yrket. Sjuksköterskor har ett eget kunskapsområde omvårdnad, som omfattar både det vetenskapliga kunskapsområdet och det patientnära arbetet. Sjuksköterskor arbetar i interprofessionella team i partnerskap med patienten och närstående.

Sjuksköterskans yrkesroll är självständig och varje sjuksköterska har ett etiskt ansvar för sitt bemötande, sina bedömningar och sina beslut. Under hela yrkeslivet har varje sjuksköterska också ett ansvar att arbeta kunskapsbaserat och följa forskningen och den etiska koden för sjuksköterskor för att kunna ge patienterna en vård av hög kvalitet.

Arbetsgivaren har ansvaret för kompetensutveckling, tid för reflektion och förutsättningar för att implementera ny forskning.

För alla professioner gäller att de:

- vilar på vetenskaplig grund i form av ett eget kunskapsområde
- leder till legitimation
- följer etiska regler
- är autonoma, det vill säga att sjuksköterskor själva styr över utvecklingen av och forskningen om sitt kunskapsområde
- värderas högt av samhället
- tillhör en nationell organisation.

För sjuksköterskor innebär detta bland annat att det egna kunskapsområdet omvårdnad ligger som grund för utbildningen, yrkesutövningen och forskningen.

CLAS FRÖHLING/FOTORUPPEN SÖDERSJUKHUSET

LEGITIMATIONEN GER FRIHET...

Legitimationen innebär ett självständigt yrkesansvar och är en garanti för att sjuksköterskan har uppnått en viss kunskapsnivå och har vissa personliga egenskaper. Den är också en varudeklaration för sjuksköterskans kvalifikationer och visar att sjuksköterskan står under samhällets tillsyn och har godkänts för yrkesverksamhet. Genom legitimationen vet patienter, närstående och andra att sjuksköterskan är lämplig att utöva yrket.

Om sjuksköterskan allvarligt missköter sig har samhället möjlighet att dra in legitimationen.

Sjuksköterskans huvudsakliga arbetsområden är:

- omvårdnadens teori och tillämpning av kunskaperna
- forskning
- utveckling och utbildning
- ledarskap.

Arbetet som sjuksköterska ska präglas av helhetssyn och ett etiskt förhållnings-sätt. Det ska bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet och dessutom utföras i enlighet med gällande författningar och riktlinjer.

En sjuksköterska är fri att handla inom sitt kunskapsområde och har i sitt yrkes-utövande en självständig funktion samt juridisk rätt att handla autonomt, det vill säga i kraft av sin legitimerade kunskap.

... OCH KRÄVER EGET ANSVAR

Sjuksköterskans befogenheter innebär ett stort ansvar. Att vara sjuksköterska är ett yrke som kräver självständigt arbete.

Det handlar om att du på eget initiativ ska hålla dig uppdaterad om ny forskning inom ditt område och se till att du känner till och följer de lagar och föreskrifter som reglerar sjuksköterskans arbete. Du ska också se till att du i din kliniska vardag arbetar utifrån sjuksköterskors etiska kod.

OMVÅRDNAD ÄR ETT EGET KUNSKAPSOMRÅDE...

Omvårdnad är sjuksköterskans ansvarsområde och omfattar både det vetenskapliga kunskapsområdet och det patientnära arbetet. Det handlar alltså både om kunskap om vad yrket innebär och förmågan och handlaget att utföra uppgifterna.

När det till exempel gäller smärtlindring ska du som sjuksköterska känna till vilka metoder det finns för smärtlindring, vad ny forskning säger om effekter, risker, hur smärtlindring ska ges och kunna utvärdera resultatet av smärtlindringen. Du ska också vara medveten om vilka etiska dilemman som kan uppstå när du i partnerskap med patienten och närstående planerar för omvårdnaden.

Sjuksköterskans vetenskapliga kunskapsområde omvårdnad utgår från en humanistisk människosyn och innehåller kunskap om hela människan, hennes utveckling, hälsa och välbefinnande i samband med födelse, ohälsa, tillfrisknande, lidande och död.

För att sjuksköterskan ska kunna utöva sitt yrke krävs att kunskaper och färdigheter i omvårdnad kombineras med kunskaper i andra ämnen som till exempel biomedicin, pedagogik, etik och folkhälsovetenskap.

... OCH ETT EGET FORSKNINGSMRÅDE

Omvårdnad är ett eget forskningsområde och resultaten av den samlade forskningen om omvårdnad bidrar till utvecklingen. Det kan handla om vilka omvårdnadsåtgärder som är effektiva vid urinläckage, om små barns behov av stöd vid allvarlig cancer-sjukdom eller att traumateamets träning i kommunikation kan rädda liv.

Svensk omvårdnadsforskning ligger långt framme och har gott internationellt rykte. Över 1 500 svenska sjuksköterskor har disputerat sedan omvårdnad blev ett akademiskt ämne på 1980-talet.

Men det är inte bara forskande sjuksköterskor som driver utvecklingen framåt. Alla sjuksköterskor är bärare av det egna kunskapsområdet omvårdnad. Detta innebär att du och alla andra sjuksköterskor ska bidra till att omvårdnaden i vårdens vardag hela tiden utvecklas och förbättras utifrån de forskningsresultat som kommer fram, det vill säga att evidensbaserad kunskap implementeras.

Det förutsätter att varje sjuksköterska känner ett ansvar, en vilja och en beredskap att följa forskning och evidens inom sitt kunskapsområde och arbetar för att omsätta och förvalta den framtagna kunskapen i omvårdnaden av patienterna. Det är så kvaliteten i vården höjs.

Ett avgörande kompetensområde för sjuksköterskan är därför förmågan att söka och använda evidensbaserad kunskap.

RAINER THIAN/FOTOGROUPEN SÖDERSJUKHUSET

SJUKSKÖTERSKAN TAR ANSVAR FÖR ETIKEN

Omvårdnad handlar i grunden om relationen mellan sjuksköterskan och patienten och de närstående. I rollen som sjuksköterska har du alltid ett eget ansvar för etiken i dessa situationer.

Eftersom all omvårdnad har en etisk dimension, har varje sjuksköterska ett moraliskt ansvar för sin yrkesutövning. Du måste helt enkelt i varje situation ta ansvar för ditt bemötande, dina bedömningar och dina beslut.

Därför är det viktigt att du som enskild sjuksköterska utvecklar ett personligt förhållningssätt till professionens etiska regler.

Sjuksköterskornas etiska kod är antagen av International Council of Nurses (ICN, 2014). Den handlar om centrala värden och om att omvårdnad ska utövas med respekt för mänskliga rättigheter, med hänsyn till människors värderingar, vanor och tro och att patientens rätt till självbestämmande ska respekteras.

Etik och etiska regler inom ramen för sjuksköterskans yrke handlar om hur dessa värden förvaltas i relation till patienter. Etiken handlar också om att visa ödmjukhet och respektera patientens rätt till integritet och självbestämmande. En förutsättning för att patienter ska kunna fatta välgrundade beslut, och uppnå informerat samtycke, är att de får den information som behövs.

Allmänhetens förtroende för sjuksköterskans profession påverkas av omvårdnadens kvalitet och av att du och andra sjuksköterskor följer den etiska kodens innehåll. Det innebär bland annat att det är viktigt att du förstår betydelsen av civillikhet och skyldigheten att känna till och hävda FN:s deklarationer om mänskliga rättigheter. Även om det kan kännas svårt är det en del av professionen att våga lyfta fram och rätta till orättvisor och situationer när patienter kränks.

KÄRNKOMPETENSER

Fantastiska framsteg har gjorts inom både den medicinska vetenskapen och omvårdnadsvetenskapen. Avancerad tillämpad vårdteknik och en utvecklad informationsteknologi har bland annat banat väg för allt mer avancerad vård och högteknologiska vårdinsatser.

Men det räcker inte. För att tillgodose samhällets förväntningar på en säker vård och hög vårdkvalitet krävs också kompetenser som är gemensamma för alla vårdprofessioner – det vi kallar kärnkompetenser.

Internationella studier visar på sex kärnkompetenser som är nödvändiga för en god och säker vård. Det är kompetens som alla professioner i vården måste ha. Kärnkompetenserna är personcentrerad vård, samverkan i team, evidensbaserad vård, förbättringskunskap för kvalitetsutveckling, säker vård och informatik.

SVENSK SJUKSKÖTERSKEFÖRENING GER DIG STÖD OCH DRIVER UTVECKLINGEN FRAMÅT

Svensk sjuksköterskeförening är alla legitimerade sjuksköterskors professionsorganisation och vill tillsammans med dig utveckla stödet i din profession. Vi är en av förutsättningarna för att sjuksköterskors yrke är just en profession med legitimation.

Det innebär bland annat att Svensk sjuksköterskeförening:

- på ett tydligt sätt för fram och driver på utvecklingen av kunskapsområdet omvårdnad, i kontakter med politiker, forskare, lärosäten, internationella organisationer och konkret i din och andra sjuksköterskors kliniska vardag
- är med och stödjer utvecklingen av det akademiska ämnet omvårdnad och sprider forskningsresultat, bland annat genom den nationella och återkommande kunskapskonferensen Sjuksköterskedagarna, den populärvetenskapliga tidskriften *Omvårdnadsmagasinet* och forskningstidskriften *Nordic Journal of Nursing Research*
- arbetar fram kunskapsunderlag som underlättar för sjuksköterskor att arbeta kunskapsbaserat
- har rollen som opinionsbildare för en kunskapsbaserad omvårdnad på lika villkor och för att sjuksköterskor ska ha förutsättningar till utveckling i sin profession
- är med och för ut metoder för verksamhetsförlagd utbildning, bland annat genom nationella konferenser
- driver på och fördjupar diskussionen om sjuksköterskors etiska ansvar och erbjuder redskap för och möjligheter till samtal om etik i vardagen bland annat genom Dialogduken och skrifter om värdegrunden i professionen
- är en stark röst för det ständiga uppdraget att förbättra kvaliteten i vården med hjälp av sjuksköterskors omvårdnadskompetens.

Svensk sjuksköterskeförening är fackligt och partipolitiskt obunden. Alla sjuksköterskor – studenter, kliniskt arbetande sjuksköterskor, chefer, ledare, lärare, forskare eller pensionärer – kan oavsett facklig tillhörighet vara medlem. Den som inte är som sjuksköterska men stödjer Svensk sjuksköterskeförenings verksamhet kan vara associerad medlem.

www.swenurse.se/medlem

TIPS I VARDAGEN

- Stå upp för ditt kunskapsområde – använd Svensk sjuksköterskeförenings material.
- Ta del av ny forskning inom omvårdnadens område – *Omvårdnadsmagasinet* är en bra utgångspunkt för det.
- Ta initiativ till förbättringar.
- Håll alltid den etiska diskussionen levande.
- Låt din starka empatiska förmåga genomsyra ditt arbete.
- Lyft fram din profession och skriv ut ditt fulla namn och din titel som legitimerad sjuksköterska på namnskylden.

LÄSTIPS

Allt material finns tillgängligt på föreningens hemsida, www.swenurse.se

Material utgivet av Svensk sjuksköterskeförening

Svensk sjuksköterskeförening. (2014). Svensk sjuksköterskeförening om...
Omvårdnad och god vård. Stockholm

Svensk sjuksköterskeförening. (2016). Svensk sjuksköterskeförening om...
Evidensbaserad vård och omvårdnad. Stockholm

Svensk sjuksköterskeförening. (2016). Svensk sjuksköterskeförening om...
Personcentrerad vård. Stockholm

Svensk sjuksköterskeförening. (2010).
Strategi för utbildningsfrågor. Stockholm

Svensk sjuksköterskeförening. (2013)
Strategi för sjuksköterskors arbete med eHälsa. Stockholm

Svensk sjuksköterskeförening. (2014). ICN:s etiska kod för sjuksköterskor. Stockholm

Svensk sjuksköterskeförening. (2014).
Strategi för kvalitetsutveckling inom omvårdnad. Stockholm

Svensk sjuksköterskeförening. (2016).
Omvårdnadsforskning och framtid. Stockholm

Svensk sjuksköterskeförening. (2016).
Värdegrund för omvårdnad. Stockholm

Material utgivet av Svensk sjuksköterskeförening i samarbete med andra organisationer

Bergqvist Månsson, S. (Red.) (2013). *Teamarbete & Förbättringskunskap*.
Svensk sjuksköterskeförening och Svenska Läkaresällskapet. Stockholm

Bergqvist Månsson, S. (Red.) (2016). *Säker vård – en kärnkompetens för vårdens
professioner*. Svensk sjuksköterskeförening, Svenska Läkaresällskapet, Fysio-
terapeuterna, Sveriges Arbetsterapeuter, Dietisternas Riksförbund, Sveriges
Tandläkarförbund. Stockholm

CLAS FRÖHLING/FOTOGRUPPEN SÖDERSJUKHUSET

Sjuksköterskans profession – grunden för din legitimation

Svensk sjuksköterskeförening
Baldersgatan 1
114 27 Stockholm
Tel: 08-412 24 00
Hemsida: swenurse.se

Följ oss på:

Svensk sjuksköterskeförening är sjuksköterskornas professionsförening. Vi är en ideell förening som företräder professionens kunskapsområde omvårdnad och främjar forskning, etik, utbildning och kvalitet inom vård och omsorg. Alla legitimerade sjuksköterskor och sjuksköterskestuderande kan bli medlemmar.